

ОСКАР ДАВИЧО

Оскар Давичо је српски песник и књижевник. Рођен је 1909. године у Шапцу у јеврејској породици. Писао је песме, приче, романи, полемике, путописе, драме и филмска сценарије. Био је један од најмлађих песника у кругу надреалиста. Његова дела су превођена на многе стране језике. Умро је у Београду 1989. године.

Србија

Оскар Давичо

У песми “Србија” исказана је песникова дубока повезаност са отаџбином Србијом, његова родољубива осећања, потпуна поистовећеност и огромна, непроменљива љубав према својој отаџбини без обзира на недостатке које она поседује.

На самом почетку песме јасно се види да је песник велики познавалац Србије и свих њених мана, врлина и тајни. Поновљеним изразима, “ја знам”: снажно је наглашена његова сродност са земљом и свим њеним лицима. Србија са много лица и много очију, с многим устима и многим мислима - то је српски народ различитог статуса, положаја, карактера и менталитета. Свако лице има своја хтења и свој специфичан лик који носи своје препознатљиве особине. Очи много казују, али у њиховим дубинама се крију и многе тајне. Ту најдубље тајне може да зна само песник јер је она његова домовина и добро је познаје. Отаџбина је све оно што се испољава преко лица, кроз очи, речима које уста изговарају. Та уста имају своју љубав и своје пиће, а песник зна шта она љубе и шта пију. Она од туге, од зноја, од муке. Та туга, зној и мука слика су тешког живота српских сељака, а они и јесу права Србија. Српски народ је патио и мучио се вековима, али никада није посустао. Када је најтеже, Србија је певала и песмом беде пркосила. Често је била у ропству, под тиранијом туђина и моћника, али ипак распевана, храбра и постојана. Њена песма је тужна, али мека, топла и мирисна. Тужна је као крв грожђа и суза мошта, а мека и мирисна као перје и грлени глас гугутке. За песника Србија је “песма међу народима”. Овим изразом он исказује своје велико одушевљење и љубав коју према њој осећа. Србија је за њега земља међу земљама као најлепша песма међу песмама. Без обзира на све мане које поседује, његова љубав је огромна, узвишена и непромењљива.

Србија је весела и тужна, светла и мрачна, нежна и груба, отворена и тајанствена, мирна и бунтовна, пуна мана и врлина. Богата је шљивама, њивама, стадима, брдима, песмама, мекотом, питомошћу и нежношћу, али сиромашна и боса. Она је песма глуве жалопојке, гладних руку и следе јадиковке. Песник богатство и беду Србије ставља једно наспрам другог. Набрекла Мачва од жита и отекло Поморавље гладују јер је богатство отето и неправедно присвојено. Дуги низови муклих дана доносе старење и пропадање, "ровове бора", земљану боју и скорело лице. Нити су дани људски дани, нити су лица људска лица. Дан и живот у Србији, толико је тежак да се у једном дану остари "као читав век". Живот сељака је мукотрпан, а сваки његов зарађени динар је тежак и тврд као камена плоча. Он је "мед зноја" и "вино рада", добро које човек ствара уз огромне напоре. Богатство, беда, лепота, радост и туга спојени су у једно и све је то коначно Србија. Али и поред тога што се у њој тешко живи и опстаје, песникова љубав остаје иста и непромењена. Без обзира на муке, глад и трпљење, Србија је и даље за њега "песма међу народима". Она се стално бори, пркоси свим невољама, обнавља се и кроз историју опстаје. Њена деца расту у блату, међу свињама и паткама, уз пост и глад, уз успаванке, бајке и гатке. Сва та беда живота утиче на одрастање и када дете постане човек у њему почиње да тиња напета буна. Буну диже колиба, човек са поља и из винограда, који пева и када гине. Цела Србија је је "буна међу народима", незадрживи бунтовник који не трпи ни јарам ропства, ни неправду људску.

Свако ко воли своју земљу, саосећа са њеним патњама, диви се своме народу и његовој песми на уснама и када је најтеже. Овом песмом Оскар Давичо нам показује колико познаје и воли своју домовину и поручује нам да само онај који је силно воли, може и да је потпуно упозна. Србија има мане и врлине, пуна је доброг и злог, али је треба волети и у добру и у злу, јер вера и љубав према њој одржавају појединца и целокупан народ и доприносе да упркос страдањима опстане и преброди све недаће.

Анализа

Поема "Србија" спада у најлепше песме Оскара Давича. Она је то по складној композицији, звучности, снажној садржини и богатом регистру осећања и расположења. Написана је 1939. године у време изузетно тешких економских и социјалних прилика у Србији, а објављена је 1950. године у књизи песама Вишња за зидом. Спада у ауторске лирске песме са родољубивим елементима. Цела песма је монолог песника у облику апострофе. Песник се обраћа Србији из строфе у строфу. Он ниже чињенице о њеном стању и положају, о њеној прошлости, садашњости и будућности. Апострофа се остварује формом другог лица (Ја знам сва твоја лица, Песмо тужна, мека си милошта ...), али и обликом вокатива (Ој, Србијо)

Тема песме је сама Србија приказана из угла песника. Његова жеља је била да проговори о домовини Србији, да предочи њен социјални, историјски и духовни портрет, прикаже своју стопљеност са њом у сваком погледу и тако искаже своја дубока родољубива осећања.

У песми доминира **социјални мотив**, мотив туге и тешког живота (туга, зној, мука, ноћ, млевени сијерак; жалопојке, јадиковке, сећање на хајдуке; псовке, залудно орање и летине и клетве; сувоњава кожа, ровови бора, лице као кора; рањена лица као табани који не осећају трње; туга,

таљиге, камена плоча, камени динар, мед зноја, вино рада; деца у лажигаћама, блату, међу свињама, храњена просом, постом, бајкама, успаванкама и гаткама). Из тога мотива проистиче и мотив постојаности, живавости и неуништности домовине, као и дубоке песникове вере у њу и њен слободарски дух, односно мотив родољубивости, песникова потпуна поистовећеност са својом отаџбином и дубока љубав коју према њој осећа. Он проналази Србију у свему око нас, велича је и исказује љубав и разумевање према свим њеним лицима (туга, крв грожђа, сузе мошта, пој гугутке; дивља пловка, сунце, зрно класа; позив на буну – „Почетак буне против дахија”, „Мачва није сита”; величање домовине и спремање буне у тајности; буна од срца у целој Србији, гнев, ноћ). Дубоко портресен социјалном неправдом која највећи траг оставља на радницима и сељацима, он борбеним тоном позива на буне и устанке – борбу против угњетавања, пред којом није могао да остане равнодушан.

Стилске фиугуре у песми

Епитети: тужна, мека, дивље, боса, глуве, гладна, слепе, кравље, лавље, мукле, дубоки, крајњој.

Контраст: песме и псовке; престанак песама и почетак псовки; орање и летина; „то лице што није лице”, „ти дани што нису дани”, дан и век; лице и табани; срећна и несрећна Србија; певати и жалити; дивља пловка и зрно класа; кравља трупла и лављи зуби; планина и Мачва; Мачва и Поморавље.

Градација: гробље је земља, вода, врт и градине, брда и долине, стопа, гроб до гроба; „који су те напред звали / који су те ојачали / који су ти крила дали”; „без њих би се малаксало / без њих би се брзо пало”.

Метафора: твоја лица, твоје очи, мислим твоју мисао, знам твоја уста, песмо тужна, милошто мека, гладна руко, боса песмо глуве жалопојке, Србијо песмо, мајко стара, Србијо друже, буно међу народима; Србија међу песмама, међу шљивама, међу људима на њивама, међу стадима, песма међу народима; крв грожђа, суза мошта; црвени угљ сунца; боса песма; глуве жалопојке; гладна рука; слепе јадиковке; хајдук буне; мукле ланце дана; дубоки ровови бора; Србија међу брдима; мед нашег зноја, вино нашег рада, деца у лажигаћама; Србијо међу песмама у грудима.

Поређење: мека си милошта што плаче као крв грожђа; као суза мошта; као онај пољубац, као мирис перја; „та лица као табани”, „А свако од туге за дан / као век читав остари.”

Персонификација: Србија у целој песми има особине живог бића; представљена је као биће са више лица и више очију, има очи које говоре и крију; има мисао иза чела; има усне које љубе и пију; боса песма, глуве жалопојке; гладна рука; слепе јадиковке.

Хипербола: „да гнев по целе ноћи до облака пали” (персонификација) – „а свако од туге за дан / као век читав остари / и збрчка се”.

ДА СЕ ПОДСЕТИМО СТИЛСКИХ СРЕДСТАВА

Епитети су придеви или именице које се вежу уз именицу и доприносе сликовитости израза.

Контраст је стилска фигура којом се пореди нешто по супротности.

Градација је стилска фигура у којој песник поступно ређа слике по јачини доживљавања од најслабије до најјаће или обрнуто.

Метафора је стилска фигура која се другачије зове скраћено поређење. Најчешће се користи да се сликовито опишу неко биће, предмет или појава.

Поређење стилска фигура којом се нешто мање познато упоређује са нећим познатијим.

Персонификација је стилска фигура у којој се неживим бићима дају особине живих бића.

Хипербола је стилска фигура којом се врши претерано увеличавање ради постизања већег ефекта.

Апострофа је стилска фигура којом се песник не обраћа људима, већ боговима, мртвој природи, предметима, покојницима или одсутним лицима. Представља једну врсту персонификације.